

KULTŪRAS PRIEKŠMETU NELIKUMĪGAS APRITES NOVĒRŠANA

Kultūras priekšmetiem ir īpaša un neatkārtojama nozīme – tie atspoguļo valsts vēsturi un identitāti. Tiem var būt arī augsta materiālā vērtība, un to augstā cena mākslas tirgū izraisa vēlmi laupītājiem, zagļiem un citiem vieglas peļņas tīkotājiem īstenot plānus, kā nelikumīgā veidā iegūt kultūras priekšmetus, lai tos pārdotu.

Vēlamies ikvienam, kam tas ir aktuāli, sniegt informāciju par kultūras priekšmetu ieviešanas un izvešanas noteikumiem un padomus par kultūras priekšmetu iegādi un to aizsardzību.

Latvijā ir spēkā likums par kultūras pieminekļu aizsardzību un Eiropas Savienības tiesiskie regulējumi par mākslas priekšmetu ieviešanu, izvešanu un nelikumīgi izvesto mākslas antikvāro priekšmetu atgriešanu. Latvija ir pievienojusies 1954. gada UNESCO (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*, Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija) Konvencijai par kultūras vērtību aizsardzību bruņota konflikta gadījumā, kopš 2019. gada 21. aprīļa Latvijā ir spēkā 1970. gada UNESCO Konvencija par kultūras priekšmetu nelikumīgas ieviešanas, izvešanas un īpašumtiesību maiņas aizliegumu un novēršanu (turpmāk 1970. gada UNESCO Konvencija), savukārt kopš 2019. gada 1. augusta – 1995. gada UNIDROIT (*International Institute for the Unification of Private Law*, Starptautiskais privāttiesību unifikācijas institūts) Konvencija par zagtajiem vai nelikumīgi izvestajiem kultūras priekšmetiem (turpmāk 1995. gada UNIDROIT Konvencija).

KULTŪRAS PRIEKŠMETI IR:

- arheoloģiskās senlietas – senatnē izgatavoti, kultūrvēsturiski nozīmīgi priekšmeti – rotaslietas, ieroči, darbarīki, iedzīves priekšmeti, keramikas izstrādājumi, monētas, tekstilijas u. c.;
- kultūras objekta, tostarp valsts aizsargājama kultūras pieminekļa, elementi, vēsturiskas relikvijas, mākslas darbi, seni rokraksti, reti iespieddarbi u. c.;
- mākslas un antikvārie priekšmeti, kas senāki par 100 gadiem;
- vēsturiski izveidojušies kompleksi, kolekcijas, kam ir nedalāma kultūrvēsturiska vērtība.

VIENOTAS IZPRATNES PRINCIPI PAR NELIKUMĪGAS KULTŪRAS PRIEKŠMETU APRITES NOVĒRŠANU

Nelikumīga kultūras priekšmetu aprīte ietver trīs veidu nelikumīgas darbības, proti, šie priekšmeti ir:

- nelikumīgi izrakti;
- zagti;
- nelikumīgi izvesti no savas izcelsmes valsts.

Latvijā kultūras priekšmetu aprīti regulē vairāki tiesību akti.

- Latvijā senlietas, kas ir senākas par 17. gadsimtu, pieder Latvijas Republikai, un tās ir aizliegts atsavināt, iegūt, glabāt, pārvietot, pirkt, pārdot, izvest un pārsūtīt, izņemot gadījumus, kad personas var pierādīt to likumīgo izcelsmi.¹ Latvijas Republikas Civillikums nosaka, ka uz svešas zemes bez īpašnieka atļaujas ir aizliegts meklēt apslēptu mantu.

- Pēc 1970. gada UNESCO Konvencijas stāšanās spēkā Latvijā (21.04.2019.) ir aizliegts iegādāties un/vai ievest kultūras priekšmetus, kas radīti citā UNESCO dalībvalstī un kuri ir nelikumīgi izvesti no izcelsmes valsts pēc šīs konvencijas stāšanās spēkā iesaistītajā dalībvalstī.

- Latvijā aizliegts ievest kultūras priekšmetu, kas ticis nozagts, piemēram, kādam muzejam citā dalībvalstī, kas ir 1970. gada UNESCO Konvencijas dalībvalsts.

- No valsts teritorijas aizliegts izvest kultūras priekšmetus, ja tiem nav atbilstošas izvešanas atļaujas.

- Izvešanas atļauja nepieciešama kultūras priekšmetu kategorijām, kas definētas Ministru kabineta 2016. gada 20. decembra noteikumos Nr. 846 "Noteikumi par kultūras pieminekļu, tajā skaitā valstij piederošu senlietu, mākslas un antikvāro priekšmetu, izvešanu no Latvijas un ieviešanu Latvijā".²

NELIKUMĪGI VEIKTIE ARHEOLOĢISKIE IZRAKUMI

Visā pasaulē nelikumīgi veikti arheoloģiskie izrakumi, arheoloģisko senlietu laupīšana, zādzība, nelikumīga tirdzniecība un izvešana no valsts ir viens no lielākajiem draudiem kultūras mantojuma saglabāšanai un aizsardzībai.

Arheoloģisko senlietu nelikumīga tirdzniecība veicina arheoloģisko vietu izpostīšanu, kā arī kultūras vērtību nelikumīgu ieviešanu, izvešanu un īpašumtiesību maiņu. Iespējams, vislielākos zaudējumus rada tieši arheoloģisko vietu iznīcināšana. Personas, kas veic nelikumīgus izrakumus, nav kvalificēti speciālisti, viņi neizmanto nepārvalda piemērotas arheoloģiskās izpētes metodes. Nezinātniski veikti arheoloģiskie izrakumi padara par neiespējamu atjaunot svarīgus faktus par cilvēces vēsturi. Zinātnei tie ir zuduši fakti, jo nav iespējams veikt patiesu vēsturisko rekonstrukciju. Iznīcinātais konteksts ir daudz svarīgāks par atrasto priekšmetu.

Par objektiem, kas atrasti zemē, virs zemes, ūdenī, būvēs vai to daļās un atliekās un kuriem varētu būt mākslinieciska, arheoloģiska, zinātniska, vēsturiska vai citāda kultūras vērtība, kā arī par to atrašanās vietu un apstākļiem atradējam nekavējoties, bet ne vēlāk kā piecu dienu laikā, rakstveidā jāpaziņo Nacionālajai kultūras mantojuma pārvaldei (NKMP).³

METĀLA DETEKTORI

Nopietnu apdraudējumu Latvijas arheoloģiskajam materiālam rada senlietu meklēšana, it īpaši izmantojot metāla detektorus. Notiekot nezinātniskiem rakšanas darbiem arheoloģiski nozīmīgās vietās, tiek sajaukti zemes slāņi un neatgriezeniski zaudēta informācija par Latvijas senāko vēsturi, tādā veidā tiek iznīcinātas sabiedrībai nozīmīgas vēsturiskas liecības un izpostīti gan valsts aizsargājami kultūras pieminekļi, gan līdz šim neatklātas senvietas, kas vēl nav iekļautas Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā.

Latvijas Republikas teritorijā ir aizliegts izmantot metāla detektorus kultūras pieminekļa un tā aizsardzības zonas izpētē bez NKMP izsniegta atļaujas. Kā arī bez nekustamā īpašuma īpašnieka atļaujas ir aizliegts izmantot ierīces metāla priekšmetu un materiāla blīvuma noteikšanai.

1 Latvijas Republikas likuma "Par kultūras pieminekļu aizsardzību" 7. pants. Īpašuma tiesības uz kultūras pieminekļiem. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=72551>.

2 Precīzāku informāciju sniedz Ministru kabineta 2016. gada 20. decembra noteikumi Nr. 846 "Noteikumi par kultūras pieminekļu, tajā skaitā valstij piederošu senlietu, mākslas un antikvāro priekšmetu, izvešanu no Latvijas un ieviešanu Latvijā". Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/287626-noteikumi-par-kulturas-piemineklu-taja-skaita-valstij-piederoso-senlietu-makslas-un-antikvaro-prieksmetu-izvesanu-no-latvijas-u>.

3 Latvijas Republikas likuma "Par kultūras pieminekļu aizsardzību" 17. pants. Jaunatklāto kultūras pieminekļu aizsardzība. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=72551>.

IETEIKUMI, IEGĀDĀJOTIES KULTŪRAS PRIEKŠMETUS

NKMP aicina ievērot piesardzību, iegādājoties arheoloģiskās senlietas, jo daudzās valstīs, tostarp arī Latvijā, ir spēkā to iegādes ierobežojumi, jo īpaši, ja senlietu izcelsme saistīta ar karadarbības skartām teritorijām un militāru konfliktu zonām. Starptautiskā muzeju padome (ICOM – *International Council of Museums*) ir izveidojusi vairākas sarkanās grāmatas (*Red Lists*)⁴ ar senlietām, kas visbiežāk var tikt pakļautas nelikumīgai tirdzniecībai. Ir pieejams arī nacionālā līmeņa saraksts – “Apdraudēto Latvijas arheoloģisko senlietu katalogs”⁵, kurā norādīti Latvijas teritorijai raksturīgi senlietu veidi, kas visbiežāk ir pakļauti nelikumīgai tirdzniecībai.

Iegādājoties kultūras priekšmetus, NKMP aicina noskaidrot:

- kā un kad interesējošais kultūras priekšmets nonācis pie pārdevēja;
- pārdevēja identitāti – vai tirgotājs ir uzticams un netiek turēts aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās. To iespējams noskaidrot **sankciju sarakstos**⁶, kuros ir iekļautas gan juridiskas, gan privātpersonas;
- kultūras priekšmeta cenu – pārāk zema cena var norādīt uz priekšmeta nelikumīgu izcelsmi. Pārbaudiet līdzīgu priekšmetus dažādās brīvi pieejamās izsoļu vietnēs, lai noskaidrotu interesējošā priekšmeta tirgus cenu;
- kādi priekšmeta izcelsmes vai provenanses dokumenti ir pieejami, piemēram, pirkuma līgums, īpašuma dokumenti, izvešanas atļauja, fotogrāfijas vai publikācijas u. c.;
- informāciju par kultūras priekšmetu. Pārbaudīt, vai tas neatrodas zagto kultūras priekšmetu reģistrā “Kultūras objekta statusa noteikšana”⁷.

KULTŪRAS PRIEKŠMETA IEGĀDE INTERNETĀ

Kultūras priekšmeta nozīmīgums, izcelsme un autentiskums, iegādājoties to internetā, var ievērojami atšķirties. Dažiem priekšmetiem ir vēsturiska, mākslinieciska vai kultūras vērtība, citiem nav. Kultūras priekšmetu izcelsme var būt likumīga vai nelikumīga, ir sastopami arī viltojumi. Pirms pirkuma veikšanas internetā NKMP aicina noskaidrot:

- kultūras priekšmeta izcelsmi;
- vai kultūras priekšmetam ir nepieciešama izvešanas atļauja un, ja tā nepieciešama, vai tāda ir pieejama;
- pārdevēja identitāti – vārdu un uzārdu vai oficiālo nosaukumu, ja pārdevējs ir juridiska persona.

Ekonomiskās un militārās krīzes situācijās esošas valstis ir īpaši neaizsargātas pret kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti, tāpēc būtu nepieciešams ievērot piesardzību, iegādājoties un tirgojot senlietas no krīzes skartajām teritorijām, piemēram, Irākas, Sīrijas, Afganistānas u. tml.

ĪPAŠUMĀ VAI VALDĪJUMĀ ESOŠO KULTŪRAS PRIEKŠMETU REĢISTRA VEIDOŠANA

Lai aizsargātu personas īpašumā vai valdījumā esošos kultūras priekšmetus un iespējami samazinātu kultūras priekšmetu nelikumīgo apriti, NKMP aicina izveidot un uzturēt savā īpašumā piederošo kultūras priekšmetu sarakstu. To var izveidot un saglabāt sev piemērotā formātā, iekļaujot kultūras priekšmetu aprakstus un fotoattēlus, lai priekšmeta zādzības gadījumā tos varētu nekavējoties nodot tiesību aizsardzības iestādēm. Paraugs, kā veidot kultūras priekšmetu aprakstu, atrodams e-pakalpojumā “Kultūras objektu apraksta veidošana”⁸.

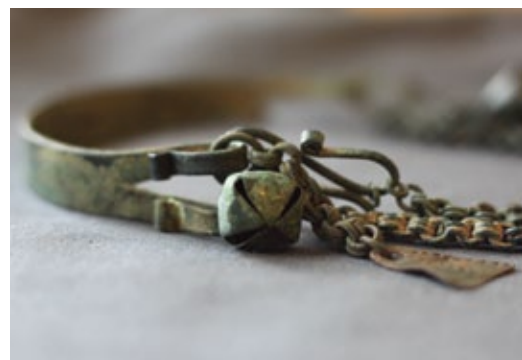
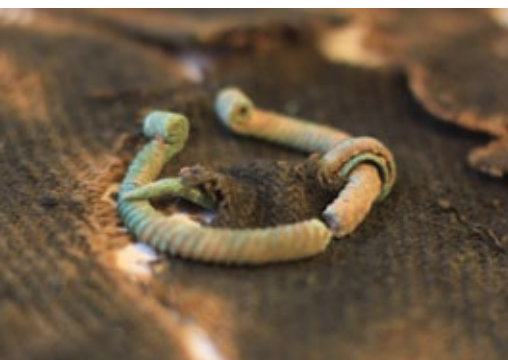
4 *Red Lists Database*. Available: <https://icom.museum/en/resources/red-lists/>.

5 Apdraudēto Latvijas arheoloģisko senlietu katalogs. Pieejams: <https://mantojums.lv/lv/aktualitates/izdots-apdraudeto-latvijas-arheologisko-senlietu-e/>.

6 Sankciju saraksti. Pieejams: <http://sankcijas.kd.gov.lv/>.

7 Kultūras objekta statusa noteikšana. Pieejams: http://ic.iem.gov.lv/ko_status/index.php.

8 Kultūras objektu apraksta veidošana. Pieejams: <http://ic.iem.gov.lv/ko/>.

KULTŪRAS PRIEKŠMETU ATGRIEŠANA UN RESTITŪCIJA TO NELIKUMĪGAS PIESAVINĀŠANĀS GADĪJUMĀ

Iegādājoties kultūras priekšmetu ārzemēs, būtu nepieciešams pārlicināties, vai ir pieejami atbilstoši kultūras priekšmeta izvešanas dokumenti, pretējā gadījumā izcelsmes valsts var likumīgi pieprasīt atgriezt šo kultūras priekšmetu.

1970. gada UNESCO Konvencija starptautiskā līmenī nosaka principus un noteikumus par kultūras priekšmetu nelikumīgas tirdzniecības novēršanu un apkarošanu, kā arī par kultūras priekšmetu atgriešanu izcelsmes valstī. Latvija ir ratificējusi šo konvenciju un ir piekritusi atgriezt nelikumīgi izvestās un nozagtās kultūras vērtības, kas sākotnēji piederējušas kādai no konvencijas dalībvalstīm. Atgriešanas un restitūcijas prasības attiecas tikai uz tiem kultūras priekšmetiem, kas ir aizsargāti ar izcelsmes valsts likumdošanu. Atgriešanas tiesības nepastāv viltotām vai ar likumu neaizsargātām kultūras priekšmetu kopijām.

Pircējs, kurš ar pienācīgu rūpību ir noskaidrojis kultūras priekšmeta izcelsmi, pārbaudījis to pieejamās zudušo kultūras priekšmetu datubāzes, izvērtējis pārdevēja uzticamību u. tml., ir tiesīgs saņemt taisnīgu un samērīgu kompensāciju gadījumā, ja viņa īpašumā esošais kultūras priekšmets tomēr izrādīties citai valstij piederošs un tas jāatgriež izcelsmes valstij.

KULTŪRAS PRIEKŠMETU IZVEŠANAS NOSACĪJUMI

Gandrīz visās Eiropa Savienības un atsevišķās pasaules valstīs kultūras priekšmetu izvešana ir pakļauta ierobežojumiem. Lai kultūras priekšmetu varētu izvest no valsts, gandrīz vienmēr ir nepieciešama oficiāla izvešanas atļauja, kuru Latvijā var saņemt NKMP.

Kultūras priekšmeta pilnīga vai pagaidu izvešanas atļauja tiek izsniegta noteiktu kategoriju mākslas un antikvārajiem priekšmetiem, bet kultūras priekšmetiem, kas ir valsts aizsargājami kultūras pieminekļi vai valstij piederošas senlietas, var saņemt tikai pagaidu izvešanas atļauju.⁹

Atļauja izvešanai no Latvijas nepieciešama:

- priekšmetiem, kas senāki par 50 gadiem un ir saistīti ar Latvijas kultūras vēsturi, – tos radījušas Latvijas mākslas un kultūras rādītājos fiksētas personas un ražotnes un tie nepieder to autoriem un izgatavotājiem;
- priekšmetiem, kas senāki par 100 gadiem neatkarīgi no to izcelsmes vietas;
- transporta līdzekļiem, kas senāki par 75 gadiem.

Atļauja izvešanai no Latvijas nav nepieciešama:

- priekšmetiem, kas radīti/izgatavoti pēdējo 50 gadu laikā;
- priekšmetiem, kas radīti/izgatavoti pēdējo 100 gadu laikā, bet to autori vai izgatavotāji nav saistīti ar Latvijas kultūras vēsturi;
- priekšmetiem, kas ievesti no Eiropas Savienības dalībvalstīm ar īpašumpiederības vai iegādi apliecinātiem dokumentiem vai arī ar atļauju kultūras priekšmeta izvešanai no citas Eiropas Savienības dalībvalsts.

NKMP Kustamā mantojuma un restaurācijas metodikas daļas eksperti labprāt informēs par noteikumiem un oficiālo procedūru, lai saņemtu atļauju kultūras priekšmeta izvešanai. Kultūras priekšmetu izvešanas atļaujai tiek piemērota valsts nodeva.¹⁰

9 Ministru kabineta noteikumi Nr. 846 "Noteikumi par kultūras pieminekļu, tajā skaitā valstij piederošu senlietu, mākslas un antikvāro priekšmetu, izvešanu no Latvijas un ieviešanu Latvijā".

10 Ministru kabineta noteikumi Nr. 708 "Noteikumi par valsts nodevu par kultūras pieminekļu, tajā skaitā valstij piederošu senlietu, pagaidu izvešanu un mākslas un antikvāro priekšmetu pilnīgu izvešanu un pagaidu izvešanu no Latvijas". Pieejams: https://likumi.lv/doc.php?id=286340&version_date=11.11.2016.

IZVEŠANAI NO EIROPAS SAVIENĪBAS

Saskaņā ar Eiropas Savienības Padomes regulu par kultūras priekšmetu izvešanu¹¹, izvedot noteiktus kultūras priekšmetus¹² no Eiropas Savienības, ir nepieciešama izvešanas atļauja, ko Latvijā izsniedz NKMP, un tā ir derīga visās Eiropas Savienības dalībvalstīs.

Izvedot kultūras priekšmetus ārpus Eiropas Savienības robežām, tiek piemērota izvešanas muitas procedūra, noformējot muitas deklarāciju.

KULTŪRAS PRIEKŠMETU IEVEŠANAS NOSACĪJUMI

Ievedot kultūras priekšmetu, kam paredzēta pagaidu ieviešana Latvijā, no trešajām valstīm, tā īpašniekam (valdītājam) tas jādeklarē Latvijas muitas iestādē. Ja kultūras priekšmets, kam paredzēta pagaidu ieviešana Latvijā, nav uzrādīts muitas iestādē, uzskatāms, ka persona šo kultūras priekšmetu ir iegādājusies Latvijā un uz tā izvešanu attiecas Ministru kabineta 2016. gada 20. decembra noteikumi Nr. 846¹³.

Lai novērstu no trešajām valstīm nelikumīgi izvestu kultūras priekšmetu ieviešanu un uzglabāšanu Latvijā un citviet Eiropas Savienībā, ir pieņemta Eiropas Parlamenta un Padomes regula par kultūras priekšmetu ieviešanu un importu¹⁴. Tā tiks piemērota pakāpeniski, bet ne vēlāk par 2025. gada 28. jūniju.

Šī regula attiecas uz kultūras priekšmetiem, kuri ir:

- radīti vai atklāti ārpus Eiropas Savienības;
- senāki par 250 gadiem (nepieciešama **importa atļauja**);
- senāki par 200 gadiem un kuru vērtība ir vismaz 18 000 EUR (nepieciešams **importētāja apliecinājums**);
- jālaiž brīvā apgrozībā vai kuriem ir jāpiemēro muitas procedūra, kas nav tranzīta procedūra.

11 Padomes Regula (EK) Nr. 116/2009 (2008. gada 18. decembris) par kultūras priekšmetu izvešanu. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:32009R0116>.

12 Kultūras priekšmetu kategorijas, uz kurām attiecināma izvešanas atļauja, ir norādītas Eiropas Savienības Padomes regulā par kultūras priekšmetu izvešanu. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX:32009R0116>.

13 Ministru kabineta 2016. gada 20. decembra noteikumi Nr. 846 "Noteikumi par kultūras pieminekļu, tajā skaitā valstij piederošo senlietu, mākslas un antikvāro priekšmetu, izvešanu no Latvijas un ieviešanu Latvijā".

14 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/880 (2019. gada 17. aprīlis) par kultūras priekšmetu ieviešanu un importu. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32019R0880>.

KUR VĒRSTIES?

NACIONĀLĀ KULTŪRAS MANTOJUMA PĀRVALDE

NKMP īsteno valsts politiku un kontroli kultūras pieminekļu aizsardzībā, veic kultūras mantojuma apzināšanu, izpēti un pieminekļu uzskaiti. NKMP var vērsties, ja:

- ir aizdomas par Latvijas arheoloģisko senlietu nelikumīgu apriti (piedāvājumu, pārdošanu, pirkšanu, maiņu u. c.);
- nepieciešama konsultācija par atrastā priekšmeta atbilstību arheoloģisko senlietu kategorijai;
- jāpaziņo par atrasto arheoloģisko senlietu vai tai līdzīgu priekšmetu;
- jāpaziņo par jaunas arheoloģiskas senvietas (iespējamo) atklāšanu;
- jāziņo par nelikumīgiem rakumiem arheoloģiskajās senvietās;
- nepieciešams noformēt kultūras priekšmeta izvešanas atļauju.

NACIONĀLĀ KULTŪRAS MANTOJUMA PĀRVALDE

Adrese: Mazā Pils iela 19, Rīga, LV-1050, Latvija

Tālr.: +371 67229272

E-pasts: pasts@mantojums.lv; arheologija@mantojums.lv

Vietne: www.mantojums.lv

NACIONĀLĀ KULTŪRAS MANTOJUMA PĀRVALDES EKSPERTU DARBA LAIKS:

pirmdien 10.00–17.00; otrdien, ceturtdien 10.00–14.00

Tālr.: +371 67224519

VALSTS POLICIJA

Valsts policijā var vērsties gadījumos, ja:

- ir aizdomas par Latvijas arheoloģisko senlietu nelikumīgu apriti (piedāvājumu, pārdošanu, pirkšanu, maiņu u. c.);
- jāpaziņo par nelikumīgiem izrakumiem arheoloģiskajās senvietās un personām, kuras tos ir veikušas;
- atklāta arheoloģisko senlietu pretlikumīga atsavināšana, piemēram, zādzība.

Adrese: Čiekurkalna 1. līnija 1, k-4, Rīga, LV-1026, Latvija

Tālr.: +371 110

E-pasts: kanc@vp.gov.lv

Vietne: www.vp.gov.lv

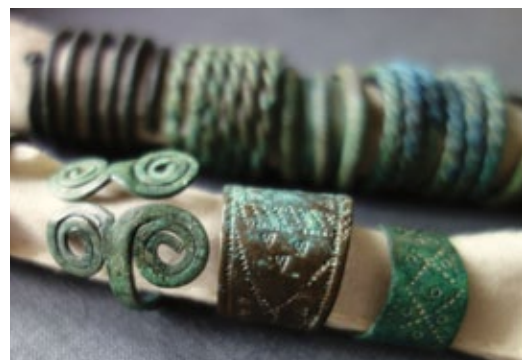
VID MUITAS PĀRVALDE

Izvedot kultūras priekšmetus no Eiropas Savienības teritorijas, tiem jāpiemēro izvešanas muitas procedūra un jānoformē muitas deklarācija. VID Muitas pārvalde informē, ka piemērotākais muitas formalitāšu nokārtošanas termiņš ir priekšpēdējā darba diena pirms paredzētās kultūras priekšmeta izvešanas, piemēram, ja izvešana paredzēta svētdien, muitas formalitātes vēlams nokārtot tās pašas nedēļas ceturtdienā.

Tālr.: +371 67120823

E-pasts: MP.konsultacija@vid.gov.lv

Vietne: www.vid.gov.lv/lv/ierobezojumi-un-aizliegumi-precu-parvietosana

NODERĪGAS SAITES

VALSTS AIZSARGĀJAMO KULTŪRAS PIEMINEKĻU SARAKSTS

NKMP interneta vietnē ir publicēts valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu saraksts, kurā iekļauti kultūras pieminekļi Latvijā, kas ietilpst Latvijas kultūrvēsturiskā mantojuma kategorijā.

Vietne: <https://is.mantojums.lv/>

NACIONĀLĀ MUZEJU KRĀJUMA KOPKATALOGS

Nacionālā muzeju krājuma kopkatalogs ir visu Latvijas akreditēto muzeju krājuma priekšmetu katalogs.

Vietne: <https://www.nmkk.lv/>

E-PAKALPOJUMS “KULTŪRAS OBJEKTA APRAKSTA VEIDOŠANA”

Šis e-pakalpojums ir domāts ikvienam kultūras priekšmeta īpašniekam vai turētājam, lai pēc iespējas vienkāršāk varētu izveidot savā valdījumā esošo kultūras priekšmeta aprakstu. Šādus aprakstus un kultūras priekšmetu sarakstu ieteicams veidot par sev nozīmīgiem kultūras objektiem, lai zuduma gadījumā to varētu iesniegt tiesību aizsardzības iestādēm.

Vietne: <http://ic.iem.gov.lv/ko/>

E-PAKALPOJUMS “KULTŪRAS OBJEKTA STATUSA NOTEIKŠANA”

E-pakalpojuma galvenie mērķi ir veicināt meklējamo kultūras objektu identifikāciju, apgrūtināt to nelegālo tirdzniecību un pārvadāšanu, kā arī veicināt kultūras objektu īpašnieku un turētāju iespējas atpazīt un atgūt nozagtos/zudušos kultūras objektus.

Vietne: http://ic.iem.gov.lv/ko_status/index.php

SANKCIJU SARAKSTI

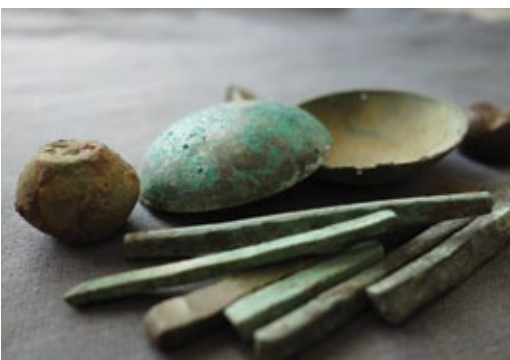
Ikviens, kurš ir iesaistīts kultūras priekšmetu apritē, ir aicināts pārliecināties, vai darījumā iesaistītās personas nerada aizdomas un tās neatrodas kādā no sankciju sarakstiem.

Vietne: <http://sankcijas.kd.gov.lv/>

APDRAUDĒTO LATVIJAS ARHEOLOĢISKO SENLIETU KATALOGS

Katalogs ir izstrādāts, lai sniegtu palīdzību to Latvijas arheoloģisko senlietu identifikācijā, kuras biežāk tiek nelikumīgi iegūtas, nelikumīgi realizētas un izvestas ārpus Latvijas. Katalogā iekļauto arheoloģisko senlietu veidu klāsts nav visaptverošs un pilns, tajā ir vien tie Latvijā sastopamie senlietu veidi, kas biežāk pakļauti nelikumīgas iegūšanas un nelikumīgas tirdzniecības riskam. Katalogā apkopotās senlietas nav zagtas, zudušas vai nelikumīgā tirdzniecībā esošas – tās leģitīmi atrodas Latvijas Nacionālā vēstures muzeja kolekcijā un ir iekļautas katalogā tikai informatīvā nolūkā.

Vietne: <https://mantojums.lv/lv/aktualitates/izdots-apdraudeto-latvijas-arheologisko-senlietu-e/>

ICOM RED LISTS – SARKANĀS GRĀMATAS

Starptautiski saraksti ar senlietām, kuras var tikt pakļautas zādzībai, nelikumīgai tirdzniecībai vai eksportam. Šie saraksti ir veidoti tā, lai palīdzētu identificēt apdraudētos objektus un novērstu to nelikumīgu tirdzniecību vai izvešanu ārpus izcelsmes valsts. Šajos sarakstos esošās senlietas nav zagti objekti, tās ir kultūras vērtības, kas atrodas dažādu valstu nacionālo muzeju kolekcijās un kalpo kā informatīvs materiāls.

Vietne: <https://icom.museum/en/resources/red-lists/>

UNESCO VIETNE PAR NELIKUMĪGAS KULTŪRAS PRIEKŠMETU APRITES NOVĒRŠANU

Kultūras priekšmetu nelikumīgai aprītei ir starptautisks raksturs, tādēļ starpvalstu sadarbība ir labākais veids, kā to novērst. UNESCO interneta vietnē ir publicēti materiāli, kas atspoguļo citu zemju pieredzi kultūras priekšmetu nelikumīgas aprites novēršanā.

Vietne: <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/illicit-trafficking-of-cultural-property/1970-convention/>

Palīdziet aizsargāt un saglabāt mūsu kultūras mantojumus! Iegādājieties tikai tādus kultūras priekšmetus, kam ir skaidri nosakāma izcelsme. Iegādājoties nezināmas izcelsmes kultūras priekšmetus, jūs, iespējams, atbalstāt nelikumīgus arheoloģiskos izrakumus, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, terorisma finansēšanu un organizēto noziedzību.

SADARBĪBĀ AR:

Apvienoto Nāciju
Izglītības, zinātnes
un kultūras organizācija

Konvencija par kultūras
priekšmetu nelikumīgas
ievešanas, izvešanas un
īpašumtiesību maiņas
aizliegšanu un novēršanu

Foto: I. Berga-Muižniece, A. Bistere

